

ויקרא וידבר הקדים קריאה לדיבור. הלא דין הוא, נאמר כאן דבור ונאמר בסנה דבור, מה דבור האמור בסנה הקדים קריאה לדיבור, אף דבור האמור כאן הקדים קריאה לדיבור.

ליקוטי רש"י

ויקרא אל משה. (יזנא ד' ת"כ) הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין יכול אף להפסקות היתה קריאה ת"ל וידבר לדיבור היתה קריאה ולא להפסקות ומה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין ק"ו להדיקס הלמוד מן ההדיקס (ויקרא א, א): אליו. למעט את אהרן ר"י אומר י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולאחריו וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטיין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן ואלו הן י"ג מיעוטיין לדבר אותו מדבר אליו וידבר אליו ונועדתי לך כולן בתורת כהנים (ויקרא א, א):

אמירה כגון אמור אל הכהנים וצלשון לוויין לו את בני ישראל: ח אף להפסקות. פרשיות כגון ואלה המשפטים שיש דיני פרשיות זו אחר זו: ט וכי מה ההפסקות משמשות. קים ליה שהיה משה שומע כמו שכתובים צמורה צמורה הפיסוק זו מוז: ובין ענין לענין. פסוקין כל אחד לעצמו, כמו צפרשת פסח שצכל פסוק

יש מלוא צפני עצמה וכן צפרשת קדושים: יב משה משה. לשון חנה וכמו שכתוב שם כך צכל מקום: הוא משה עד שלא נדבר עמו. היה עומד צדקו כמו לאחר שגדל עמו, וצ"ל (פלי') קאמר דמשנכרל איש מלרי נקרא איש האלהים ולא כנח דמשנכרל איש נדיק נקרא איש האלמה:

פרק א

א ויקרא וידבר הקדים קריאה לדיבור. הלא דין הוא, נאמר כאן דבור ונאמר בסנה דבור, מה דבור האמור בסנה הקדים קריאה לדיבור, אף דבור האמור כאן הקדים קריאה לדיבור:

ב לא, אם אמרת בדבור הסנה שהוא תחלה לדברות, תאמר בדבור אהל מועד שאינו תחלה לדברות, דבור הר סיני יוכיח שאינו תחלה לדברות והקדים בו קריאה לדיבור:

ג לא, אם אמרת בדבור הר סיני שהוא לכל ישראל תאמר בדבור אהל מועד שאינו לכל ישראל, הרי אתה דן מבנין אב, לא דבור הסנה שהוא תחלה לדברות, כהרי דבור הר סיני שאינו תחלה לדברות ולא דבור הר סיני שהוא לכל ישראל, כהרי דבור הסנה שאינו לכל ישראל:

ד הצד השווה שבהן, שהן דיבר ומפי קדש למשה והקדים קריאה לדיבור, אף כל שהוא דיבר ומפי קדש למשה, הקדים בו קריאה לדיבור:

ה אי מה הצד השווה שבהן? שהן דיבר ובאש ומפי קדש למשה והקדים בהן קריאה לדיבר, אף כל שהוא דיבר ובאש ומפי קדש למשה נקדים קריאה לדיבר, יצא דבור אהל מועד שאינו באש? תלמוד לומר: ויקרא וידבר הקדים קריאה לדיבר:

ו יכול לא הייתה הקריאה אלא לדיבר זה בלבד, ומנין לכל הדברות שבתורה? תלמוד לומר: מאהל מועד כל שהוא מאהל מועד נקדים בו קריאה לדיבר:

ז יכול לא הייתה הקריאה אלא לדברות בלבד ומנין אף לאמירות ולצווין? אמר רבי שמעון: תלמוד לומר: דבר וידבר, לרבות אף לאמירות ולצווין:

ח יכול אף לפסקות? תלמוד לומר: וידבר, לדיבר הייתה קריאה ולא הייתה קריאה לפסקות:

ט וכי מה היו הפסקות משמשות? ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין. והרי דברים קל וחומר, ומה אם מי שהוא שומע מפי הקודש ומדבר ברוח הקדוש צריך להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, על אחת כמה וכמה הדיוט מהדיוט:

י ומנין שכל הקריאות היו משה משה? תלמוד לומר: ויקרא אליו אלוהים מתוך הסנה ויאמר משה משה, שאין תלמוד לומר ויאמר. ומה תלמוד לומר ויאמר? מלמד שכל הקריאות היו משה משה:

יא ומנין שעל כל קריאה היה אומר הנני? תלמוד לומר: ויקרא אליו אלוהים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני, שאין תלמוד לומר ויאמר ומה תלמוד לומר ויאמר? מלמד שעל כל קריאה וקריאה היה אומר הנני: יב משה משה, אברהם אברהם, יעקב יעקב, שמואל שמואל, לשון חבה ולשון זירוז. דבר אחר: משה משה הוא משה עד שלא נדבר עמו, הוא משה משנדבר עמו:

פירוש הראב"ד

וידבר לאמור קא דריש דהוא קרא יתירה דבר לגופיה דהיינו לדברות לאמור לרבות האמירות והצווין: יכול אף להפסקות. פי' ריוח שבין פרשה לפרשה שהיה הקב"ה מפסיק בין פרשה לפרשה: יכול להם היתה הקריאה כשהיה מתחיל: אם כן מה היו הפסקות משמשות. פי' אם לא היה דבורים בפני עצמו לאיזה צורך היה מפסיק בהם: כדי ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה וכו' שלא יתערבו לו העניינים: שאין תלמוד לומר ויאמר הנני מלמד שעל כל הקריאה היה אומר הנני. פירוש ויאמר קא דריש דהוא מיותר קדריש ליה לענין הנני הוי רבוי לכל הקריאות: הוא משה עד שלא דבר עמו וכו' כלומר שלא זחה דעתו עליו וכן כולם היו שפלים וענוים: ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן. נ"ל שבא למעט אותם הדברות שנאמר בהם אל משה ואל אהרן ואף על פי שהיה אהרן נכנס עמו לא היה הדיבור שומע

ויקרא אל משה: הקדים קריאה לדיבור. כלומר שלא דבר עמו פתאום עד שקראו בשמו. דבור הר סיני יוכיח כדכתי' ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה. אי נמי דכתיב וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן וכל אלו היו מתוך האש כדאמרין ביומא [ד:] וישכון כבוד ה' על הר סיני. וכתב בתריה ומראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל: לא אם אמרת בדבור הר סיני שהוא לכל ישראל פי' שהיה הקב"ה רוצה לדבר עם ישראל וליתן להם עשרת הדברות וכשרצה להקדים להם תנאים ואזהרות הוצרכו לזירוזו של משה לכך הוצרך למשה לקרא אותו מכל ישראל לאותם הזירוזים: יכול לא הייתה קריאה אלא לדברות מנין אף לאמירות אף לצווים. פירוש לאותם שנאמר בהם אמור אל בני ישראל. צו את בני ישראל: ת"ל דבר וידבר לאמור לרבות את כולן.

שינויי נוסחאות
ויקרא וידבר הקדים קריאה לדיבור. הלא דין הוא, נאמרו כאן דבור ונאמרו בסנה דבור, מה דבור האמור בסנה הקדים קריאה לדבור, אף דבור האמור כאן הקדים קריאה לדבור.

ליקוטי רש"י

ויקרא אל משה. (ויטאר ד'ת"ס) הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין יכול אף להפסקות היתה קריאה ת"ל וידבר לדבור היתה קריאה ולא להפסקות ומה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין ק"ו להדויט הלומד מן ההדויט (ויקרא א. א.):

אליו. למעט את אהרן ר"י אומר י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן ואלו הן י"ג מיעוטין לדבר אותו מדבר אליו וידבר אליו ונועדתי לך כולן בתורת כהנים (ויקרא א. א.):

א ר"ש ויקרא א ספרא דבורא דנרבה פרשתא א משאנץ פרק שני

ו **ו**לא **א**וציא **א**ת **ה**זקנים **ש**כשרו **ל**עלות. **ד**כמיז **ו**אל משה **א**מר **ע**לה וגו', **ו**שצעים מוקני **י**שראֵל: **ש**לא **נ**ראו **ב**דבור. **ד**כמיז **ו**אל הזקנים **א**מר **ש**צו לנו משה **ו**לא **א**וציא **א**ת **א**הרן **ש**נתוועד **ב**דבור. **ד**כמיז **ו**ידבר **ה'** אל משה **ו**אל אהרן **ו**לא **ל**צניו, **ל**"א **ד**כמיז

פרק ב

א **א**ליו **ל**מעט **א**ת **א**הרן. **א**מר **ר**בי **י**הודה **ב**ן **ב**תירה: **י**"ג **ד**ברות **נ**אמרו **ב**תורה **ל**משה **ו**לאהרן, **ו**כנגדן **נ**אמרו **י**"ג **מ**יעוטין, **ל**למדך **ש**לא **ל**אהרן **נ**אמרו **א**לא **ל**משה **ש**יאמר **ל**אהרן:

ב **ו**אלו **ה**ן: **ו**כבא **מ**שה **א**ל **א**הל **מ**ועד **ל**דבר **א**תו, **ו**ישמע **א**ת **ה**קול **מ**דבר **א**ליו,**ו**ידבר **א**ליו, **ו**נועדתי **ל**ך, **ו**דברתי **א**תך, **א**שר **א**ועד **ל**ך, **ל**דבר

אליך, **ב**יום **צ**וותו, **א**ת **א**שר **י**צוה, **א**ת **כ**ל **א**שר **א**צוה **א**ותך **א**ל **ב**ני **י**שראֵל,**ו**יהי **ב**יום **ד**בר **ה'** **א**ל **מ**שה **ב**ארץ **מ**צרים,**ו**אלה **ת**ולדות **א**הרן **ו**משה **ב**יום **ד**בר **ה'** **א**ל **מ**שה **ב**הר **ס**יני, **ו**יקרא **א**ל **מ**שה **ו**ידבר **א**ליו **ג** **מ**יעט **א**ת **א**הרן **מ**כולם:

ד **ר**בי **י**וסי **ה**גלילי **א**ומר: **ב**שלשה **מ**קומות **נ**אמרה **ה**תורה **ב**ארץ **מ**צרים **ו**בהר **ס**יני **ו**באהל **מ**ועד. **ב**ארץ **מ**צרים **מ**הו **א**ומר? **ו**יהי **ב**יום **ד**בר **ה'** **א**ל **מ**שה **ב**ארץ **מ**צרים, **מ**יעט **א**ת **א**הרן **מ**דברות **א**רץ **מ**צרים. **ב**הר **ס**יני **מ**הו **א**ומר? **ו**אלה **ת**ולדות **א**הרן **ו**משה **ב**יום **ד**בר **ה'** **א**ל **מ**שה **ב**הר **ס**יני, **מ**יעט **א**ת **א**הרן **מ**דברות **ה**ר **ס**יני. **ב**אהל **מ**ועד **מ**הו **א**ומר? **ו**יקרא **א**ל **מ**שה **ו**ידבר **ה'** **א**ליו **מ**אהל **מ**ועד **ל**אמר – **מ**יעט **א**ת **א**הרן **מ**דברות **א**הל **מ**ועד: **ה** **ר**בי **א**לעזר **א**ומר: **ה**רי **ה**וא **א**ומר: **ו**נועדתי **ש**מה **ל**בני **י**שראֵל **ו**נקדש **ב**כבודי **א**ני **ל**התוועד **ב**הן **ו**להתקדש **ב**הן. **א**ימתי **ה**יה **ז**ה? **ז**ה **י**ום **ה**שמיני, **ש**נאמר: **ו**ירא **כ**ל **ה**עם **ו**ירנו **ו**פלו **ע**ל **פ**ניהם. **א**ו **אי**נו **[אומר]** **א**לא **ל**יתן **ל**הם **י**עידה **ל**דברות?! **ת**למוד **ל**ומר: **ו**נועדתי **ל**ך **ל**ך **ה**ייתה **י**עידה **ו**לא **ה**ייתה **י**עידה **ל**כל **י**שראֵל:

ו **א**וציא **א**ת **י**שראֵל **ש**לא **כ**שרו **ל**עלות **ב**הר. **ו**לא **א**וציא **א**ת **ה**זקנים **ש**כשרו **ל**עלות **ב**הר, **א**וציא **א**ת **ה**זקנים **ש**לא **נ**ראו **ב**דיבר **ע**ם **מ**שה **ו**לא **א**וציא **א**ת **ב**ני **א**הרן **א**ת **ב**ני **א**הרן **ש**לא **נ**תודעו **ב**דיבר **ע**ם **מ**שה **ו**לא **א**ת **א**הרן **ע**צמו, **ש**נתוועד **ב**דיבר **ע**ם **מ**שה?! **ת**למוד **ל**ומר: **א**שר **א**ועד **ל**ך. **ל**ך **ה**ייתה **י**עידה **ו**לא **ה**ייתה **י**עידה **ל**כולם:

ז **א**ו **א**וציאם **מ**ן **ה**יעידה **ו**לא **א**וציאם **מ**ן **ה**דברות?! **ת**למוד **ל**ומר: **ו**דברתי **א**תך. **א**וציא **א**ת **י**שראֵל **ו**לא **א**וציא **א**ת **ה**זקנים **ו**לא **א**וציא **א**ת **ב**ני **א**הרן, **ו**לא **א**וציא **א**ת **ב**ני **א**הרן **ו**לא **א**וציא **א**ת **א**הרן **ע**צמו?! **ת**למוד **ל**ומר: **ל**דבר **א**ליך, **ע**מך **ה**יה **ה**דיבור **ו**לא **ה**יה **ה**דיבר **ע**ם **כ**ולם:

ח **י**כול **ל**א **ה**יו **ש**ומעין **א**ת **ה**דיבר **א**בל **י**הו **ש**ומעין **א**ת **ה**קול?! **ת**למוד **ל**ומר: **ק**ול **ל**ו. **א**וציא **א**ת **כ**ל **י**שראֵל **ו**לא **א**וציא **א**ת **ה**זקנים, **א**וציא **א**ת **ה**זקנים **ו**לא **א**וציא **א**ת **ב**ני **א**הרן, **א**וציא **ב**ני **א**הרן **ו**לא **א**וציא **א**ת **א**הרן **ע**צמו?! **ת**למוד **ל**ומר: **ק**ול **ל**ו:

פירוש הראב"ד

אלא מפי שמה: **ר' יוסי הגלילי אומר בשלשה מקומות נאמרה תורה** וכו' **פ'** נאמרו מצות למשה. **ו**נ"ל **דר'** יוסי הגלילי אתא לאוסופי על דברי **ר' יהודה** בן בתירא דאיהו לא קא חשיב אלא מהחדש הזה ואילך. שהוא תחלת המצות ומההוא ואילך היו שלש עשרה דברות שאמר בהם למשה ולאהרן חוץ מאותם שנאמרו לאהרן לבדו **ור'** יוסי הגלילי אתא למימר שאף מן המצות שנאמרו קודם לכן נתמעט אהרן כגון וידבר **ה'** אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל וגו' וכגון כי ידבר אליכם פרעה תנו לכם מופת. וכגון קחו לכם מלא מפניכם פית כבשן ושמא אף המצות שנאמרו לו הוא ממעשו ולא מחוור דאם כן למה הוזכר משה: **או אינו אלא ליתן יעידה לדיבור**. כלומר שכולם היו נועדים אל אהל מועד עם משה: **תלמוד לומר** וכו' ולא אוציא את בני ישראל בדינו עם משה. **נ**"ל מוכתיב בפרשה זאת החיה אשר תאכלו וידבר **ה'** אל משה ואל אהרן לאמר אליהם ודרשינן ליה בדוכתיה לאמר לבני אהרן כלומר ללמד לבני אהרן תחלה ואחר כך לכל ישראל: או אינו אלא לישראל שאין הקדמה לבני אהרן על ישראל כשהוא אומר דברו אל בני ישראל משמע כאילו נצטוו כולם ללמד לישראל. הרי שנתייחד הדיבור עליהם ועל אביהם ועל אחי אביהם והכי דריש ליה בויקרא רבה: ועוד יש לפרשו מדכתי' בפרשת פנחס ויאמר **ה'** אל משה ואל אלעזר הכהן שאו את ראש וכתיב **בפ'** מעות ויאמר אלעזר הכהן לאנשי הצבא זאת חוקת התורה הרי שנראו כמי שדבר עמהם המקום ונעשו שלושים לישראל: **ו**לא **א**וציא **א**ת **א**הרן. שנתיעד בדיבור עם משה פירוש באותם

ר"ש ויקרא א ספרא דבורא דנרבה פרשתא א משאנץ

ועליה אתה ואהרן עמך ולא צניו עמו: **ז** או **א**וציאם **מ**ן היעידה. שלא היו צאהל מועד לשמוע הדבור עם משה: **ו**לא **א**וציאם **מ**ן הדברות. שהיה שומעים בכל מקום שהיו: **ח** אבל היו שומעין את הקול. קול העברה צעלמא כעין רעס: **ת**"ל קול **ל**ו. **ה'** יכול לכתוב וישמע את הקול מדבר לו

שם תמיד צצילן צצמו של ישראל. **ה**ס צשעת מיתתם קודם שימותו כי כשפורשת הששמה מן הגוף יש לה רשות לראות מדור העליון כמו קודם שניתנה צגוף, וכן יש לה שעה אחת קודם שתלא מן הגוף ורות הקודש שורה עליהם ואומרי' העמידות קודם שנפטרי' לג"ע, וצפרקי דר' אליעזר (פ' ליד) אין הנפש יולאה ממן הגוף עד שתראה את השכינה, וצמדש צמדנר רבה פי"א וצמס' כחיות (ק"ד ע"ב) וקאמר שהקצ"ה ושלש כתות של מלאכי' יולאים לקראתם, וצטוף ספרי קאמר ורליא את אטורי אימתי הלאה סמוך למיתה, הא למדת שהמתים רואים, וכן אומר צמדש כי לימיד צדור מגלין

וכתיב אליו: **י** יכול מפני שהקול נמוך וכו': **י**ב יכול מכל הבית. קול עב וממלא כל הבית, א"י פעמים ממוחם פעמים ממערב: **א**לא במוסיף על דבריו. שמתלמודו הצין דצר מתוך דצר כי שמוע היה משמע לגריעותא שאינו מדבר עמהם מכל הבית, וקאמר כן עוזי שזה לעילוי ד ישראל, כי אם היה מדבר מכל הבית היה משמע כשצני ישראל נכנסים שם מסתלק והלך לו שאין דרך שכינה צגלוי קמ"ל שנדחק ומלמס עצמו צכצדו צמקוס הצנוט להיות קצוע ומאי

ט **א**וציא את כולם ולא אוציא את מלאכי השרת, שאין משה יכול להיכנס למקומן עד שיקרא. תלמוד לומר: קול לו קול אליו, משה היה שומע את הקול ואין כל אלו שומעין את הקול:

י **מ**אהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ מאהל מועד. יכול מפני שהיה נמוך?! **י**וצא חוץ מאהל מועד. וישמע את הקול, שאין תלמוד לומר לומר: וישמע את הקול, אלא הקול המתפרש בכתובים. ומהו הקול המתפרש בכתובים? קול **ה'** בכח, קול **ה'** בהדר, קול **ה'** שובר ארזים וישבר **ה'** את ארזי הלבנון. קול **ה'** חוצב להבות אש. אם כן למה נאמר מאהל מועד? מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל:

יא **כ**יוצא בו אתה אומר: וקול כנפי הכרוכים נשמע עד החצר החיצונה. יכול מפני שהיה הקול נמוך?! תלמוד לומר: כקול אל שדי בדברו.וא"כ למה נאמר עד החצר החיצונה?! אלא כיון שהיה מגיע עד החצר החיצונה היה נפסק:

יב מאהל מועד יכול מכל הבית? תלמוד לומר:

מעל הכפרת. אי מעל הכפרת יכול מעל הכפרת כולה? תלמוד לומר: מבין שני הכרוכים, דברי רבי עקיבא. אמר שמעון בן עזאי: איני כמשיב על דברי רבי, אלא כמוסיף על דבריו, הכבוד שנאמר בו: הלא את השמים ואת הארץ אני מלא [נאום ה'] ראה חיבתן של ישראל להיכן גרמה לכבוד הזה המרובה בלידחק לראות מדבר מעל הכפרת מבין שני הכרוכים. רבי דוסא אומר: הרי הוא אומר: כי לא יראני האדם וחי, בחייהם אינן רואים אבל רואים בשעת מיתתן. וכן הוא אומר: לפניו יכרעו כל יורדי עפר ונפשו לא חיה. ר' עקיבא אומר: כי לא יראני האדם וחי, אף חיות (הקדש) הנושאות אינן רואות את הכבוד. אמר רבי שמעון בן עזאי: איני כמשיב על דברי רבי אלא כמוסיף על דבריו, כי לא יראני האדם וחי, אף מלאכי השרת שחייהם חיי העולם אינן רואין את הכבוד:

יג לאמר צא ואמור להם דברי כבושים, כשבילכם מדבר עמי, שכן מצינו שכל ל"ח שנה שהיו ישראל כמנודים לא היה מדבר עם משה, שנאמר: ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם וידבר **ה'** אלי לאמר. אלעזר בן אחווי אומר: יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו? תלמוד לומר: לאמר לישראל, לא היה היה מדבר עמו, היה מדבר עמו לצורך עצמו. דבר אחר: לאמר צא ואמור להם והשיבני. ומנין שהיה משה יוצא ומדבר עימם? שנאמר: ויצא ודבר אל בני ישראל את אשר יצווה. ומנין שהיה משה משיב דברים לפני הגבורה? שנאמר: וישב משה את דברי העם אל ה'.

פירוש הראב"ד

כמשיב וכו' כאן הוצרך לומר מפני שנראה כחולק על דברי **ר'** עקיבה שהוא היה דורש מן חיות והוא דורש מן חיים. וקאמר איני כמשיב על דבריו כלומר אינו סותר את דבריו אלא מוסיף אני עליו שאף שיש להם תואר אדם אינן רואין אותו: **שכל** ל"ח שנה שהיה **ישראל כמנודין** לשמים פ' משלוח מרגלים ואילך וקיימא לן שנה שניה שלח מרגלים. ובתשעה באב גגורה הגורה עליהם ובט' באב נפסקה שכלו מית' מדבר נמצאו ל"ח האמצעיים היו בנודי: **דכתי' ויהי כאשר תמו למות וידבר ה' אלי לאמר** פרש"י ו"ל בפ' התורה מתחלת שלוח מרגלים ואילך לא נאמר אלא ויאמר **ה'** אל משה. ועכשו וידבר **ה'** אלי

ר"ש ויקרא א ספרא דבורא דנרבה פרשתא א משאנץ

לו את הקצ צשעת מיתה, וכן (קדושין ע"ב) **פ'** עשרה יומסין כי הו הקא ניחא נפשיה דרבי כו': חיות הנושאות. דריש וסי מי שמי לעולם: הריני כמוסיף על דצריי אף מלאכי השרת, מיתמה מה מוספתא היא זאת שאני יודע מכ"ש דמיות שהן יותר קדושים

ממלאכי' כדמוכס **פ'** צתרא דיומא (טו) צדרשת צא אל צינות לגלגל, וכן צאזכה רצמי, ונראה כגירסת הספרי דתנא ראשון דרש וסי על מלאכי השרת, ותנא אחרון מוסיף אף מיות ומלאכי השרת, מיהו גס לגירסא זו יש לייסצ דהו **ס"ד** כיון שמתלמי השרת עושין שליחותו של מקום יש להם רשות יותר לראות את הכבוד, לכך הוסיף את מלאכי השרת: **יג** כשבילכם מדבר עמי. ולא תהיו צצורים שאני גדול מכס כדי שיהיו מקצלים דצריי צשממה: יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו. כלומר שאין למשה זכות דצנר אלא כל דצור וזווי שהיה אומר לו הכל היה צצילן ישראל: **ת"ל לאמר לאמר**. לישראל לצד לא ה' מדבר עמו מדלא כתיב לאמר לישראל, אצל מדבר הוא נמי לצורך עצמו דמשמע נמי לאמר לו דכתיב אל משה לאמר דמשמע לצורך משה:

שינויי נוסחאות
ויקרא וידבר הקדים קריאה לדיבור. הלא דין הוא, נאמרו כאן דבור ונאמרו בסנה דבור, מה דבור האמור בסנה הקדים קריאה לדיבור, אף דבור האמור כאן הקדים קריאה לדבור.

ליקוטי רש"י

ויקרא אל משה. (ויטאר ד'ת"ס) הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין יכול אף להפסקות היתה קריאה ת"ל וידבר לדבור היתה קריאה ולא להפסקות ומה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין ק"ו להדויט הלומד מן ההדויט (ויקרא א. א.):

אליו. למעט את אהרן ר"י אומר י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן ואלו הן י"ג מיעוטין לדבר אותו מדבר אליו וידבר אליו ונועדתי לך כולן בתורת כהנים (ויקרא א. א.):
